

Sþ.

572. Tillaga til þingsályktunar

[307. mál]

um gerð fríverslunarsamnings við Bandaríkin.

Flm.: Gunnar G. Schram.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að láta fara fram könnun á gerð fríverslunarsamnings við Bandaríkin með hliðsjón af því hver yrði viðskiptalegur hagur af slíkum samningi fyrir íslenska atvinnuvegi og útflutningsstarfsemi.

Grei n a g e r ð .

Í Bandaríkjum er að finna mikilvægasta markaðinn fyrir íslenskar útflutningsafurðir. Ekkert eitt ríki kaupir jafnmikið af framleiðslu okkar og Bandaríkin en þangað fóru 29% útflutningsins árið 1984.

Nú er hér fyrst og fremst um að ræða útflutning á ýmiss konar sjávarafurðum. En það er alit þeirra sem gerst þekkja til að á komandi árum verði unnt að stórauka útflutning íslenskra iðnaðarvara til Bandaríkjanna en þar fæst einna haest verð fyrir slíkar vörur. Mikilvæg forsenda þess er þó að tollar á slíkum vörum fáist þar lækkaðir. Ef slíkt tækist gæti það orðið mikil lyftistöng fyrir íslensk iðnfyrirtæki í framtíðinni sem ættu þá auðveldara með að vinna þar nýja markaði fyrir framleiðsluvörur sínar. Er hér því um að ræða mjög mikilvægt hagsmunamál fyrir íslenskan iðnað og vöxt hans og viðgang í framtíðinni.

Í stórum dráttum má segja að ávinningurinn af gerð fríverslunarsamnings við Bandaríkin yrði eftirfarandi:

1. Tollar á íslenskum framleiðsluvörum yrðu lækkaðir og felldir niður. Sú upphæð nam 129 millj. kr. árið 1984, en meðalgengi dollarans var þá 31 kr.
2. Samkeppnisaðstaða íslenskra útflytjenda á bandarískra markaðnum mundi mjög batna gagnvart öðrum þjóðum.
3. Bandarískar vörur mundu lækka í verði hér á landi.
4. Möguleikar mundu skapast á samvinnu erlendra og íslenskra fyrirtækja til framleiðslu hér á landi til útflutnings, bæði til Bandaríkjanna og Evrópu (EFTA- og EBE-landanna).
5. Viðskiptatengsl og efnahagssamvinna Íslands og Bandaríkjanna mundi vaxa í verulegum mæli.

Árið 1984 var útflutningsverðmæti vörur, sem flutt var frá Íslandi til Bandaríkjanna, 6686 millj. kr. eða um 211 millj. dollara. Hér var um 107 vörutegundir að ræða og var tollur sá, sem af þeim var greiddur, 129 millj. ísl. kr. Innflutningur frá Bandaríkjum nam á sama ári 1806 millj. ísl. kr. Tollar af honum voru 323 millj. kr.

Sjávarafurðir eru stærsti hluti útflutningsins til Bandaríkjanna en af þeim eru einnig greiddir lægstu tollarnir. Rúmlega þriðjungur af útflutningi sjávarafurða er tollfrjáls í Bandaríkjum. Annars eru lágor tollar af þeim, t.d. um 2 sent á pund af frystum flökum. Miklu hærri tollar eru á unnum fiskafurðum og hefur það hindrað útflutning þeirra. Alls

voru árið 1984 greiddar 57 millj. kr. í tolla af íslenskum sjávarafurðum sem til Bandaríkjanna voru fluttar en verðmæti þeirra var 5657 millj. kr. Má ætla að á þessu ári verði tollarnir 70–80 millj. kr.

Hér er þó á það að líta að í Bandaríkjunum er nú vaxandi þrýstingur á að lagður verði innflutningstollur á frystan fisk frá austurströnd Kanada. Þegar hefur verið lagður tollur á ferskan fisk sem kemur frá Kanada og er hann 6,85%. Munu bandarísk stjórnvöld taka ákvörðun um það síðast í marsmánuði hvort tollur verður einnig lagður á frystan fisk frá Kanada. Augljós hætta er á því að kröfur komi fram um að slíkir tollar verði lagðir á sjávarafurðir í Bandaríkjunum frá fleiri samkeppnisáðilum en Kanada og gæti það haft afdrifarákar afleiðingar fyrir íslenskan sjávarútveg. Fríverslunarsamningur Íslands og Bandaríkjanna mundi hins vegar bæta stöðu okkar í þessum efnum.

Landbúnaðarafurðir voru fluttar út til Bandaríkjanna árið 1984 fyrir 41 millj. kr. á þáverandi gengi. Af þessum útflutningi voru greiddar 3 millj. kr. í tolla eða 7%. Hæstur er innflutningstollurinn á ostum eða 9,1% af verðmæti, en lægri á öðrum vörutegundum. Það er ljóst að ef draumar manna í landbúnaði eiga að rætast um stóraukinn útflutning íslenskra landbúnaðarafurða til Bandaríkjanna yrði fríverslunarsamningur mikilvægur í því efnin.

Hæstu tollarnir eru greiddir af íslenskum iðnaðarvörum sem fluttar eru út til Bandaríkjanna. Er þar um að ræða næststærsta útflutningsflokkinn, en hann nam 525 millj. kr. árið 1984. Jafnframt er þetta sú framleiðsla sem mestar vonir eru bundnar við að unnt verði að auka útflutning á til Bandaríkjanna í framtíðinni. Af iðnaðarvörum voru árið 1984 greiddar 68 millj. kr. í tolla við innflutning til Bandaríkjanna eða 11,4%.

Þar sem tollar af iðnaðarvörum eru mun hærri en af öðrum vörutegundum sem við flytjum út til Bandaríkjanna er full ástæða til þess að leggja sérstaka áherslu á lækkun tolla á þessum vörum ef upp verða teknar viðræður um fríverslunarsamning milli landanna. Að mati Verslunarráðs Íslands og samtaka iðnrekenda draga þessir háu tollar til muna úr samkeppnismöguleikum íslenskrar iðnaðarvöru á Bandaríkjamarkaði en einmitt þar er að vænta aukinnar fjölbreytni í útflutningi í framtíðinni. Má í þessu sambandi nefna að um þessar mundir á íslenski ullariðnaðurinn í verulegum erfiðleikum en Bandaríkin hafa verið besti markaðurinn í þeim efnum. Tollalækkanir á ullarvörum mundu verða mikil hagsbót fyrir þá iðngrein sem tvímælalaust á enn mikla möguleika fyrir sér.

Þá skal á annað atriði minnst sem hér getur skipt miklu máli. Ef fríverslunarsamningur yrði gerður við Bandaríkin gætu skapast möguleikar á því að erlend fyrirtæki verði reiðubúin til þess að setja upp fyrirtæki hér á landi í samvinnu við íslenska aðila. Slík fyrirtæki mundu framleiða vöru sem ætti þá greiðan aðgang að markaði bæði í Evrópu (vegna EFTA- og EBE-samninga okkar) og í Bandaríkjunum. Hér er um mjög áhugaverða iðnaðarkosti að ræða en slík fyrirtækjasamvinna („joint ventures“) mundi bæði skapa aukna atvinnu hér á landi og stuðla að innflutningi á fjármagni og tæknipekkingu.

Loks skal þess getið að fríverslunarsamningur við Bandaríkin mundi mjög treysta og efla viðskiptatengsl og efnahagssamvinnu landanna tveggja. Um langan aldur hafa Íslendingar átt náið og gott samstarf við Bandaríkin í stjórnmálum og varnarmálum. Síkt skref, sem hér er um að ræða, mundi enn treysta sambandið við þessa forustuþjóð þar sem mikilvægustu markaðir okkar eru. Væri það tvímælalaust íslensku þjóðinni í hag og í samræmi við þau sjónarmið sem efst eru á baugi í samstarfi vestrænna vinaþjóða.

Fríverslunarsamningar Bandaríkjanna og annarra þjóða.

Árið 1983 voru gerðir einhliða fríverslunarsamningar af hálfu Bandaríkjanna við nokkur eyríki í Karfbaðafinu og ríki í Mið-Ameríku. Ær markmiðið með þessum samningum að örva útflutning til Bandaríkjanna frá þessum löndum og bæta með því efnahag þeirra, fjölga atvinnutækifærum og bæta greiðslujöfnuð. Ær hér um að ræða einhliða samninga við þessi lönd til 12 ára.

Pá hafa Bandaríkin gert fríverslunarsamning við Ísrael sem undirritaður var 22. apríl 1985. Hann kveður á um lækkun og síðar niðurfellingu tolla á mörgum vörusflokkum sem Ísraelsmenn flytja út til Bandaríkjanna.

Kanadamenn hafa að undanförnu sýnt mikinn áhuga á því að fríverslunarsamningur verði gerður milli þeirra og Bandaríkjamaðrana. Hefur Mulroney, forsætisráðherra Kanada, beitt sér mjög fyrir formlegum viðræðum við Bandaríkjastjórn um málið. Samkvæmt upplýsingum frá sendiráði Íslands í Washington er búist við því að gengið verði til formlegra viðræðna af hálfu Bandaríkjamaðrana við Kanadamenn í apríl á þessu ári að fengnu samþykki Bandaríkjaþings um slíkar viðræður. Könnunarviðræður um fríverslunarsamning hófust í febrúarmánuði s.l.

Við aðrar þjóðir hafa Bandaríkin ekki enn gert fríverslunarsamninga en full ástæða er til þess að Íslendingar kanni slíka samningagerð, eins og fram var tekið í upphafi þessarar greinargerðar, vegna þeirra augljósu viðskiptahagsmunu Íslendinga sem þar eru í húfi.